

Personalens erfarenheter av att använda robotkatten på äldreboende - främjande av delaktighet

Ida Jouppi

Examensarbete
Det sociala området

2017

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	5952
Författare:	Ida Jouppi
Arbetets namn:	Personalens erfarenheter om robotkatten på äldreboende – främjande av delaktighet
Handledare (Arcada):	Maria Forss
Uppdragsgivare:	Munksnäshemmet i Helsingfors
<p>Sammandrag:</p> <p>Vårt samhälle förändras hela tiden och den äldre delen av befolkningen ökar, det leder till att sjukdomen demens blir allt vanligare. Det finns inget botemedel mot det. De äldre flyttar till olika formers boenden och vården som ges behöver utvecklas för att hänga med i utvecklingen som sker konstant. Syftet med mitt arbete är att undersöka personalens erfarenheter av att använda en robotkatt samt hur den kan främja delaktighet hos äldre.</p> <p>Delaktighet är ett brett begrep och innehåller många saker som social interaktion och känslan av att få påverka saker. En kvalitativ studie med tematisk intervju används som metod för att få svar på personalens erfarenheter av att använda robotkatten JustoCat. Forskningsfrågorna är "Hur används robotkatten vid ett äldreboende?" Och "Hur upplever personalen att de äldres delaktighet främjas av användningen av robotkatten?" Datasamlingen utfördes på våren 2017 i samarbete med Munksnäshemmet i Helsingfors. I intervjun deltog fem stycken från personalen. Materialet har analyserats med hjälp av Kvale & Brinkmanns modell om den kvalitativa forsknings intervju av innehållsanalys. Resultatet beskriver att robotkatten har för det mesta en positiv påverkan på de äldre. Det kom fram att robotkatten används för det mesta individuellt och ett tydligt mönster på hur personalen skall använda den finns inte. Hur ofta den används varierar beroende på vem som jobbar och tiden påverkar också mycket.</p> <p>Resultatet från examensarbetet kan ge kunskap till de andra äldreboenden hur robotkatten kan användas och vad man skall tänka på när man tar en robotkatt i bruk med dom äldre samt hur den kan främja delaktighet.</p>	
Nyckelord:	Munksnäshemmet, robotkatt, robotdjur, demens, delaktighet, äldreboende, äldreomsorg
Sidantal:	26 + 3 bilagor
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	5.12.2017

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	5952
Author:	Ida Jouppi
Title:	Staff experience of using the robot cat in retirement homes- promotion of participation
Supervisor (Arcada):	Marias Forss
Commissioned by:	Munksnäshemmet Helsinki
<p>Abstract:</p> <p>Our society is changing all the time and the elderly population is getting bigger, which causes the disease dementia to become more common. There is no cure for it. The elderly move to different forms of housing and the care provided also needs to be developed. The purpose of my work is to investigate the staff's experience of using a robotic cat and how it can promote participation in the elderly.</p> <p>Participation is a rather broad concept and contains many things like social interaction and sense of affection. A qualitative study with thematic interview is used as a method for answering the staff's experiences of using the robot cat JustoCat. The research questions are "How is the robot cat used for a retirement home?" And "How does the staff experience the involvement of the elderly by the use of the robot cat?" The data collection was carried out in spring 2017 in cooperation with the Munksnäshemmet in Helsinki. In the interview, 5 were attended by the staff. The material has been analyzed using Kvale & Brinkmann's model on the qualitative research interview of content analysis The result states that the robot cat is most likely to have a positive effect on the elderly. It was found that the robot cat is used for the most part individually and a clear pattern of how the staff will use it does not exist. How often it is used varies slightly depending on who is working and the time also influences a lot.</p> <p>The result of the graduation work can provide knowledge to the other elderly homes how the robot cat can be used and what to consider when using a robot cat with the elderly and how it can promote participation.</p>	
Keywords:	Munksnäshemmet, Robot cat, Robot pets, Therapeutic animals, Dementia, Participation, Elderly care home, Geriatric care
Number of pages:	26 + 3 appendixes
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1. Inledning.....	4
2. Bakgrund.....	5
2.1 Arbetslivsrelevans.....	7
2.2 Demens.....	7
2.3 Vardag på ett demensboende.....	8
2.4 Robotkatten JustoCat.....	9
2.5 Robotsälen Paro.....	9
3. Tidigare Forsking.....	10
3.1 Tidigare forskning om robotdjur.....	10
3.2 Robotkatten NeCoRo och JustoCat.....	11
3.3 Robotsälen Paro.....	12
3.4 Sammanfattning.....	13
4. Teoretisk referensram.....	13
4.1 Delaktighet.....	13
4.2 Kommunikation.....	14
5. Syfte och Frågeställningarna.....	15
6. Metod och Arbetsprocess.....	15
6.1 Metod av insamling av data.....	15
6.2 Tematisk intervju.....	16
6.3 Val av informanter.....	17
6.4 Innehållsanalys.....	17
6.5 Etiska aspekter.....	18
7. Resultat.....	19
7.1 Användning av robotkatten sker på olika sätt.....	19
7.1.1 Nackdelar med att använda en robotkatt.....	19
7.2 Personalens svar om känsla av delaktighet.....	20
7.2.1 Delaktigheten syns på äldreboendet.....	20

7.2.2 Robotkatten har en lugnande effekt.....	21
8. Diskussion.....	22
8.1 Resultatdiskussion.....	22
8.1.1 Användningen av robotkatten samt nackdelar med robotdjur på äldreomsorgen..	22
8.1.2 Känsla av delaktighet och effekter hos de äldre på boendet.....	23
8.2 Metoddiskussion.....	24
8.2.1 Validitet och Reabilitet.....	25
9. Källor.....	26
10. Bilagor.....	27
Bilaga 1 Intervjufrågor för personalen.....	27
Bilaga 2 Informantbrev.....	28
Bilaga 3 Kvalitativ innehållsanalys.....	30

Figurer

Figur 1. Robotkatten JustoCat

Figur 2. Robotsälen Paro

1. Inledning

Detta examensarbete handlar om robotkatten JustoCat och hur den kan främja delaktigheten hos personer som har demens. I kapitlet tidigare forskning berättar jag om en studie av Liblin & Cohen-Mansfield och McGlynn som gjorts om robotdjur och hurudan påverkan dom har haft på äldre och sen om hur delaktighet kommer fram på äldreboenden. Hur personalen försöker öka de äldres delaktighet med olika aktiviteter. I detta examensarbete kommer jag att berätta i bakgrunden om sjukdomen demens och hur vardagen ser ut på ett äldreboende och om hurudana robotdjur det finns. Examensarbetet är kopplat till projektet ”användningen av robotkatt i vården av personer med demens” som görs i samarbete med Munksnäshemmet och Gaius-stiftelsen. Projektet pågår mellan åren 2016-2017. Projektet skall öka delaktigheten hos de äldre och få en syn av hur personalen upplever robotkatten och hur den kan användas.

Eftersom det inte idag finns något botemedel för sjukdomen demens (Edberg 2014 s. 346) Så tycker jag att det är viktig att undersöka hur man kan främja delaktigheten och göra vardagen bättre hos de äldre människorna. Samtidigt som antalet äldre ökar i vårt samhälle. Det betyder att det finns ett växande behov av alternativ och icke farmakologisk behandling inom demensvården. (Bernabei et al. 2013 s. 768; Takayanagi et al. 2014 s. 4-5) Robotdjur kan vara ett bättre alternativ än vanliga djur med tanke på hygien, allergier och tiden det tar att ta hand om ett riktigt djur. (Bernabei et al. 2013 s. 768) Jag hoppas att flera kommuner skulle bli medvetna om och börja använda robotdjur eller terapidjur som dom också kallas med de äldre.

Jag har själv djur och har alltid älskat djur och har en hel del erfarenhet av att jobba på olika äldreboenden. Som blivande socionom är jag intresserad av hur den nya teknologin kan påverka äldres delaktighet inom boenden. Har själv upplevt hur svårt det kan vara att få personer med demens att känna sig delaktiga och hitta det som alla tycker om.

Syftet med arbetet är att undersöka personalens erfarenheter om robotkatten JustoCat och hur den kan främja delaktighet hos äldre med en minnessjukdom. Delaktighet är ett begrepp som är ett centralt begrepp inom socialpedagogiken men också i mitt examensarbete. Resultaten som jag kommer fram till sen i mitt arbete kommer att kunna användas inom äldreboenden som använder sig av robotdjur av något slag. Personalen kan dra nytta av arbetet genom att hitta olika sätt hur man kan använda robotdjur för att få personer med demens känna sig delaktiga.

2. Bakgrund

2.1 Arbetslivrelevans

Resultatet av denna studie kommer att kunna användas både i Finland men också internationellt för de som arbetar på äldreboenden. Förhoppningsvis kommer personalen på boenden kunna se både positiva och negativa sidor med att använda robotdjur inom äldreomsorgen och att den möjligtvis kan öka delaktighet hos dementa. Dessutom kan de också se hur den nya teknologin som kommer kan användas med äldre människor och vilken nytta de kan ha av den. Hoppas också att arbetet ger en bra grund till hur man skall jobba med personer som har sjukdomen demens.

2.2 Demens

Demens är ett symptom som försämrar minnet, tänkandet, beteendet och förmågan hur man utför olika vardagsaktiviteter och demens drabbar mest äldre människor. I världen finns det 47,5 miljoner människor som har demens och varje år uppkommer det cirka 7,7 miljoner nya fall av demens. Alzheimer sjukdomen är den vanligaste orsaken till demens. (WHO 2016:1)

Demens är mycket vanligare bland kvinnor än män, andra riskfaktorer är hög ålder och ärftlighet (Edberg 2014 :347-348; Nyman & Bartfai 2014:307-309). En person som drabbas av demens så blir den gradvis sämre men förloppet av sjukdomen varierar mellan människorna, för vissa går den mera ner på än gång och vissa kan bli i första stadier i flera år. Det finns olika typer av demens, den mest förekommande är Alzheimers sjukdom. De två andra är Frontotemporal demens och Cerebrovaskulär demens (Nyman & Bartfai 2014, s. 326; Edberg 2014:349-353)

Frontotemporal demens är oftast i pannloben men den kan förekomma också i främre delen av tinningloben. Nervcellerna förtvinar gradvis i de drabbade områdena.

Cerebrovaskulär demens kallas ofta blodkärlsdemens eftersom symptomen framkallas av skador och sjukliga förändringar i hjärnans blodkärl (Svenskt demenscentrum)

Vid demensen påverkas olika förändringar i hjärnan som påverkar minnet och tankeförmågan. Endast minnesförluster räcker inte för att kunna ge en diagnos. (Demensförbundet s.1)

SBU (Statens beredning för medicinsk utvärdering) betonar att forskningen om demenssjukdomar bör fokusera på vård och omvårdnad för att förbättra välbefinnande för personer, som på olika sätt påverkas av sjukdomen (JustoCat)

Det är vanligt att man har en förändrad dygnsrytm och svårighet med tidsuppfattning vilket gör att man inte vet när det är dag eller natt. Vid demens kan det också förekomma oro, aggressivitet och ilska som kan uttryckas genom att en person spottar, river, klöser, slår och svär. I ett tidigt stadie förekommer det mer verbal och fysisk aggressivitet. I senare stadier av demens kan vandringsbeteende samt plockande av olika saker förekomma och klienten kan ha stort rörelsebehov och kan lämna sitt hem och inte sen hitta tillbaka dit mera (Skog 2009:208-217).

2.3 Vardag på ett demensboende

Äldre som har en demenssjukdom känner sig ofta nedstämda, ensamma eller att de känner sig uttråkade (Shibata & Wada 2011:378). De flesta dagar består av samma mönster, dvs passiva aktiviteter och en hel del vila. Ifall det ordnas aktiviteter så är det ganska få som vill delta och många kan delta ifall en vårdare är med och hjälper till (Clare et al. 2008:717).

Ibland kan det hända att de äldre inte får chans att utföra de dagliga aktiviteterna själv utan personalen har så bråttom och inte har tålamod för att vänta ifall det kräver lite mera tid med någon. Klienterna deltar i aktiviteter endast när personalen föreslår. (Holthe et al. 2007:100; 102). Det att personalen hjälper till och respekterar de äldre vid till exempel måltiderna, ordnar olika slags aktiviteter och diskuterar och är närvarande vid diskussionerna är en slags trygghet.

Meningen med att hålla gruppaktiviteter är att upprätthålla de sociala relationerna man har ännu, den fysiska och psykiska funktionsförmågan samt att ge en meningsfull vardag för att de äldre inte skall känna sig ensamma eftersom det är forskat att ensamheten ökar på de äldre dagarna. Exempel på gruppaktiviteterna som brukar ordnas är frågesport, bakning, stol gymnastik och högläsning.

När man jobbar med personer med demens kan alternativa behandlingsformer som till exempel konst, musik, dans, sång, massage och sällskapsdjur har befunnits vara viktiga i vården av personer med demens (JustoCat).

Klienterna själva anser deltagande i gruppaktiviteter som viktigt för att undvika försämring av den fysiska funktionsförmågan och ensamhet, vilket överensstämmer med forskning om att klienter behöver meningsfulla aktiviteter (Holthe et al. 2007:98; 105)

2.4 Robotkatten JustoCat

Utgångspunkterna med att designa JustoCat är att många äldre har minnen av att umgås med katter och anknutit den till reminiscense-metoden, vilket betyder minnen från förr. Den har utvecklats i samarbete med klienter och professionella vårdare inom demensvården var att innovatörerna har utgått från att de flesta har bra minnen av katter. Målet med robotkatten är att den skall berika det vardagliga livet för de äldre med demens.(Robotdalen)

Robotkatten eller med den andra benämningen som används är terapikatten JustoCat är ett robotdjur som skall främja den mentala hälsan hos äldre. Den kan öka psykiskt, fysiskt och socialt välbefinnande. Den har olika slags sensorer och den kan ha olika verbala kattljud som att den jamar eller spinner. JustoCat kan också ha icke-verbala beteenden som att den kan öppna ögonen och vifta på svansen. Den har i princip samma beteenden som en riktig katt och väger också lika mycket som en riktig katt. JustoCat har en hygienisk avtagbar päls som kan tvättas. Det går att få katten i flera olika färger.

Den behöver dock inte gå i sandlådan och man behöver inte mata den. Den håller i cirka 4 dagar och behöver sen laddas (JustoCat).

Figur 1. Terapikatten JustoCat

2.5 Robotsälen Paro

Det finns också en robotsäl som heter Paro som används på samma sätt som JustoCat. Sälen Paro har en konstgjord päls som är smutstålrig och antibakteriell vilket är bra på tanke med hygien. Den har en på/av knapp, som gör det lätt att stänga av den. Paro har olika sensorer som känner igen till exempel ljus, temperatur, beröring och kroppsställning. Paros beteende påverkas av dygnsrytmen (McGlynn et al. 2014:1916; Shibata & Wada 2011:381-382)

Den kan känna igen en del ord och den kan uppfatta från vilket håll ett ljud kommer från.

Paro är programmerad så att den reagerar negativt ifall någon slår den och positivt ifall någon kramar den. Den kan också röra på nacken i olika riktningar.

Att interaktionen till sälen upprätthålls i personernas vardag är viktig speciellt i längre vårdssituationer. Det är tänkt att de som är äldre eller har någon sjukdom ska kunna interagera med sälen fysiskt. (Shibata & Wada 2011:381)

Figur 2. Robotsälen Paro

3. TIDIGARE FORSKNING

Jag har gjort en litteratursökning med sökorden: dementia, alzheimers, pet therapy, robot animals, robocat och participation. Orden har använts i olika slags kombinationer. Databaserna som jag har använt för att hitta material är Academic search elite, Pubmed, Sage Journals, Science Direct. För att hitta tillämpliga artiklar har jag läst artiklarnas abstrakter och valt artiklar som varit tillgängliga i fulltext och som kan kopplas ihop med mitt valda tema. Artiklarna är publicerade mellan åren 2004-2016, varför jag valt en artikel från 2004 för att det var en av de få studier som undersökt robotkatten NeCoRo, som är aktuell i min studie.

3.1 Tidigare forskning om robotdjur

Den tidigare forskningen som finns om robotdjur är om robotkatten NeCoro och robotsälen Paro som kommer ursprungligen från Japan. Det nyaste robotdjuret är robotkatten JustoCat från Sverige. Användningen av robotar och deras acceptans varierar väldigt mycket runt om i världen beroende på var man befinner sig. I Norden är robotdjur ganska sällsynta men i Japan används det mycket robotar.

Före robotdjur har man använt sig av riktiga djur som en slags behandling eller en slags terapi bland personer med demens, vilket har visat att det ökar äldres välbefinnande. Nackdelen med att använda sig av riktiga djur inom äldreomsorgen är att inte personalen eller boenden inte har tid att sköta om djuret och att det kan framkalla allergiska reaktioner hos vissa klienter eller deras anhöriga. En hund som ett exempel kräver ganska mycket vård och man skall föra den till veterinären och det är också en del ekonomiska saker som behöver beaktas. Dessutom tycker inte alla om djur eller vill inte vara nära på grund av tex. skräck eller man har traumatiska minnen från barndomen (Libin & Cohen-Mansfield 2004:111).

I pilotstudierna som Libin & Cohen-Mansfield (2004) och Gustafsson et al. (2015) har gjort undersöker de hur personer med demens förhåller sig till robotkatter och vilken är nyttan av att använda djur inom vården som en terapiform som inte är riktiga. I och med att den äldre befolkningen ökar massivt och fort finns det behov av alternativa behandlingsmetoder och målet är att förbättra välbefinnande bland personer som blir drabbade av demens (Gustafsson et al. 2015:46).

3.2 Robotkatterna NeCoRo och JustoCat

I studien av Libin & Cohen-Mansfields (2004:112) använde man sig av robotkatten NeCoRo och ett kattgosedjur för att jämföra om det finns någon betydlig skillnad i effekterna efter att man använd dessa. Alla nio deltagare i studien var kvinnor från ålder 83 till 98 år och bodde i Japan på ett äldreboende. Effekterna av att använda robotkatten är att den kan öka livskvaliteteten och välbefinnande, samt användas som ett verktyg för kommunikation. Resultaten visade att robotkatten väckte minnen, gav en viss trygghet och säkerhet samt minskade känslan av ensamhet bland klienterna. Personerna upplevde lugn het och glädje när de fick använda robotkatten.

Resultaten i Libin & Cohen-Mansfield (s.115) studie visar att klienter kan engagera sig med både robotkatten och gosedjuret. Robotkatten visade att den ökade välbefinnande bland de äldre och aggressivt beteende hos dem minskade enormt. Personer med lindrigare demens och högre kognitionsnivå interagerade mer med robotkatten än med gosedjuret, en möjlig orsak till det kan vara att robotkatten är mer verklig. Hos personer med svår demens och lägre kognition var skillnaden mellan robotdjur och gosedjur inte så stor, även gosedjuret hade en positiv effekt för klienterna.

I en förstudie visade prototyper av JustoCat® goda resultat i form av lugnade effekt hos personer med demens, som har utåtagerande symtom.

Resultaten visade att livskvalitet i vardagen ökade hos både personerna med demens och vårdarna, de använde katten som ett instrument för ökad interaktion. Robotkatten ger för en rimlig kostnad lugnande känsla som ett riktigt sällskapsdjur utan de kostnaderna, krav på omsorg och skötsel av djuret som finns med ett riktigt djur. (JustoCat)

3.3 Robotsälen Paro

I en litteraturoversikt om robotsälen Paro lyfter man fram nödvändiga funktioner hos robotar som är att öka glädje och minska på stressen samt berättar om robotterapi med äldre och personer med sjukdomen demens. Det framkom att de äldre var inte lika deprimerade och ensamma och de skrattade mera. De personer som tidigare haft ett behov av att vandra mycket blev istället lugnare. Även de som hade klagat mycket blev lugnare och var mer pratsamma med personalen. Stressen minskade överlag och förmågan att hantera stress blev också bättre bland de äldre på boendet. Bland personalen minskade också stressen vartefter de äldre lärde sig hur man skall använda Paro. Den blev också ett samtalsämne som gjorde att de äldre pratade mera och oftare med varandra. Sälen Paro kan inverka på de äldres livskvalitet om den används bland de som delar ett liknande intresse för djur, samt fungera som ett hjälpmedel till att uppmuntra kommunikation. (Calo et al. 2011:23)

McGlynn et al. (2014:1917-1918) har också gjort en studie om Paro där de frågat 30 stycken äldre personer i åldern 67-80 år om nyttan och om användbarheten av robotsälen. Man ville jämföra deras uppfattningar före och efter interaktionen med Paro samt om det var någon skillnad med hur man presenterade den, som en leksak, robot eller ett djur. Man ville ta reda på om de äldre accepterar Paro och om de äldre upplever att de själva kan ha nytta av den. Sälen uppfattades som enkel att använda och man kunde se fördelar med att använda den med andra. Överlag tänkte de äldre som blev frågade att humöret och livssituation påverkade användbarheten och att den kunde användas för att få någon lugn eller bara för att ha som sällskap.

3.4 Sammanfattning

Tidigare forskning visar överlag att robotdjur väcker positiva reaktioner hos äldre människor och kan skapa trygghet och man kan få upp en diskussion som kanske annars inte skulle uppstå, man börjar prata med andra boenden som man annars skulle ta så mycket kontakt med och stressen hos personalen har också minskat när man efter en stund lärde sig hur robotdjuren funkade.

Sökresultatet över lag visar att det finns för lite undersökningar om robotdjur i Europa och Norden. Många av de artiklar som jag läste nämner att det inte finns tillräckligt med forskning om robotdjur som behandling för personer med demens, så vidare forskning behövs inom detta område.

4 TEORETISKT REFERENSRAM

Jag har valt delaktighet och kommunikation som min referensram för arbetet eftersom det pratas mycket om delaktighet och hur man skall få de äldre delaktiga och kommunikationen är a och o då man jobbar med personer med sjukdomen demens.

4.1 Delaktighet

Delaktighet är ett viktigt begrepp inom äldreomsorgen eftersom att det är viktigt att de äldre skall få påverka sin omgivning. Då man tänker på delaktighet inom ett boende handlar det om att personen skall ha möjlighet att påverka hur eller när en händelse skall ske. Det vill säga att delaktighet är ofta kopplat till en aktivitet och det kan då ses som en process då interaktionen mellan den äldre och en annan människa som pågår (Gustavsson,2004). Genom att öka på delaktigheten i samhället och i boenden se ger man åt dem äldre som exempel bättre levnadsvillkor och minskar på de negativa sakerna som åldrandet och olika sjukdomar för med sig. (Gustavsson, 2012:133-134)

Nordens välfärdscenter har konstaterat att det är viktigt att de professionella som jobbar med den äldre befolkningen förstår vad som är bäst för de äldre. Eftersom de äldre är beroende av tjänsterna som ett boende erbjuder har ofta svag konsumentsoveränitet vilket betyder att de vet är något är dåligt men kan inte säga det. En orsak till det kan vara att man kan ha sjukdomen demens eller afasi och inte har anhöriga som kan prata för dig. Därför är det viktigt att de professionella håller sig

kritiska till så att man ser till att den äldres hälsa och livskvalitetsupplevelse står i fokus. (Nordens välfärdscenter,2013)

Till delaktigheten hör självbestämmanderätt, som betyder att den äldre skall få själv bestämma över de val som rör hen, så långt som det går. En annan sak som är viktigt är att bibehålla de egna funktionerna. Det betyder att den äldre skall få göra så mycket som hen klarar av i vardagen. Den äldre skall få bevara de egna funktionerna för att känna att man klarar av något och vårdarna skall inte ta över för att spara tid. (Roos,2009:22-23)

Delaktighet kan uppnås endast genom ömsesidighet. Det beror helt på situationen hur delaktig den äldre känner sig just då. Miljö och den äldres personlighet påverkar samspelet mellan andra och det kan i sin tur bidra till delaktighet. (Gustavsson,2004)

Tidigare forskning i delaktig inom äldreomsorgen har visat att de som ha haft en högre utbildning, bättre ekonomi och haft mera fritidsaktiviteter deltog mera i aktiviteter som ordnades för dem. De som inte ville delta i aktiviteter och vara delaktiga hade någon grader av depression. För att förbättra delaktigheten hos alla borde rummen och alla andra utrymmen i boenden planeras så att det skulle finnas olika rum för olika slags aktiviteter. (Chang et. al. 2010:72)

Som en sammanfattning av vad delaktighet innebär så betyder det att en människa skall ha både interna och externa förutsättningar för att man skall bli delaktig, det skall bestå av den äldres vilja och hens förmåga till att vara delaktig. Det betyder också att den äldre skall tas i beaktande för att kunna känna sig delaktig. (Kåhlin,2015:17-19)

3.2 Kommunikation

Kommunikation och social interaktion är viktigt för äldre som lider av demens. Genom kommunikation kan man uttrycka sina känslor, både verbalt och non verbalt.

En person som har sjukdomen Alzheimers kan ha svårt att hitta de rätta orden för saker man försöker förklara och kan därför börja kalla en bok till "det som man läser" istället för att säga en bok. Detta kallas för anomisk dysfasi. Språket kan bli svårtolkat då personen blandar omskrivningar i språket. (Ekman et al. 2007:13-14)

Enligt McGhee (2011) är största delen av kommunikation är non verbalt alltså kroppsspråk. När kommunikationen brister mellan vårdpersonal och den äldre språkligt så är kroppsspråket ett sätt att

försöka lösa den aktuella situationen på. Eftersom personer med demens kan ha väldigt svårt ibland att uppfatta ord så är det viktigt att man tänker på kroppsspråket man använder. Dessutom finns det ytterligare faktorer som försvåras när man använder kroppsspråket till exempel nedsatt syn, demenssjukdom eller andra liknande sjukdomar. Vid demensproblematik kan en omsorgsgivare som talar språket emellertid skapa en känsla av gemenskap såväl språkligt som kulturellt, vilket kan ge möjlighet att skapa en vilja att förstå och att klara av enskilda situationer.

Om man som professionell inte använder rätt sorts verktyg för kommunikationen med en dement kan det leda till att den äldres behov inte uppfylls och den sociala interaktionen är bristande. Ofta leder detta till depression, som många av de äldre har.

4. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet är att undersöka personalens erfarenheter av robotkatten JustoCat och hur den kan främja delaktighet hos klienter med demens.

1. Hur används robotkatten vid ett äldreboende?
2. Hur upplever personalen att de äldres delaktighet främjas av användningen av robotkatten?

5. METOD OCH ARBETSPROCESS

I detta kapitel kommer jag att beskriva hur jag och en annan studerande som ingår i samma projekt gått till väga då vi samlat in vårt empiriska material, samt hur vi analyserat det vi kommit fram till.

5.1 Metod för insamling av data

Eftersom vi gjorde med intervjun tillsammans med en annan socionomstuderande så hade båda först gjort egna intervjufrågor och det var menat till först att vi skulle intervjua personalen på olika gånger men eftersom personalen på hemmet har mycket jobb och ramarna för arbetet kom emot så

bestämde det att vi gör intervjun tillsammans. Eftersom vi hade gjort båda egna intervjufrågor samlade vi ihop dem och gjorde bara en blankett med frågor för att spara på tiden. Mina frågor berör användningen av robotkatten JustoCat samt om delaktighet och hur robotkatten påverkat de äldres delaktighet. Därför fokuserar inte hennes frågor på delaktighet, eftersom att vi använder oss av samma material, kan jag plocka svar på hennes frågor ifall det är något som känns relevant för min undersökning. Våra frågor hittas i Bilaga 1 (*Intervjufrågor till personalen*). Under de egentliga frågorna vi hade finns också stödpunkter, så man kan öppna frågan lite mera eller använda dem som stöd ifall det blir svårt att förklara frågan eller besvara den.

Eftersom mitt syfte i arbetet är att få fram personalens erfarenheter om robotkatten och om den kan främja delaktighet hos äldre har jag valt att göra en tematisk intervju. Den passar bäst eftersom personalen kan då berätta fritt om erfarenheterna de har med egna ord (Kvale & Brinkmann, 2014).

Denna studie är gjord med hjälp av en tematisk intervju. Då man gör en tematisk intervju sätter man mycket fokus på de intervjuades egna synsätt och erfarenheter. Detta betyder då att en intervju av denna form så behöver frågorna inte komma i en viss ordning utan man kan avvika från den intervjuguide som gjorts. Det betyder att intervjun kan bli flexibel och fokusen kan anpassas vid behov. (Bryman & Bell)

5.2 Tematisk intervju

En tematisk intervju betyder att det är ett möte med en eller fler människor. Man behöver tillägsfrågor för att intervjun skulle bli så naturlig som möjligt. Tillägsfrågorna bidrar till det att intervjun går mera in på djupet och fick öppna upp mera ämnet.

Den typen av intervju användes för att jag ville belysa personalens erfarenheter om robotkatten och hur den kan främja delaktighet hos de äldre. Jag vill lyfta fram deras åsikter och individuella tankar. Vad som räknas som en professionell detta fall är en person som jobbar på äldreboendet där intervjun sker och har en utbildning som exempel när vårdare, sjukskötare eller socionom.

För att få svar på mina forskningsfrågor på bästa möjliga sätt har detta påverkat mitt val av metod. En annan sak som har påverkat mitt val av metod är också det vad andra inom samma projekt har för slags metoder. Jag valde denna metod för att intervjun skall vara så bekväm som möjligt och alla skall kunna berätta om sina egna erfarenheter utan att man behöver följa ett visst mönster.

Till denna studie intervjuades 5 stycken av personalen. Alla de som blev intervjuade hade sett äldre som har varit i kontakt med robotkatten. Intervjuerna pågick i cirka 40-60 minuter.

I denna studie har de forskningsetiska principerna "God vetenskaplig praxis" följts. Hänvisningarna som använts i studien av andra forskare har skrivits ut på rätt sätt och har respekterat deras arbeten. Vad som kommer till intervjuerna har alla forskningstillstånd skaffats och all material och genomförande har följts på ett korrekt sätt. Dessutom har materialet samlats in på det sättet som de krav som vetenskapliga fakta fodrar. (Forskningsetiska delegationen, 2014)

5.3 Val av informanter

Intervjuerna gjordes i april 2017 vid Munksnäshemmet i Helsingfors. Fem personer från personalen förfrågades för att delta i undersökningen, jag skickade ett informationsbrev (se bilaga 3) till föreståndaren på Munksnäshemmet.

Jag tog kontakt med föreståndaren på Munksnäshemmet för att hon skulle färdigt välja ut 5 stycken från personalen som har använd robotkatten med de äldre och kunde komma och delta i vår undersökning.

De informanter som deltog i undersökningen blev utvald på förhand och fick läsa informationsbrevet som skickades tidigare. Intervjuerna skedde i grupp och vi hade en kort inledning med att vad vi gör för typer av examensarbeten och hur vi gick till väga med intervjun.

Intervjuerna spelades in och transkriberades efteråt. Intervjufrågorna (se bilaga 1) handlade om både robotkatten JustoCat© som ett robotdjur och hur den påverkar på äldres delaktighet och hur kommunikationen sker samt hur personalen upplever den och robotkattens användning.

5.3 Innehållsanalys

En innehållsanalys är en slags empirisk vetenskaplig metod som man använder för att dra slutsatser i olika slags intervjuers och artiklars innehåll. Man ser antingen på själva innehållet som står i texten eller sen på det dolda och istället tolkar textens betydelse. (Kvale & Brinkmann, 2014)

För att jag skulle nå mitt syfte och frågeställningarna i studien så bestämde jag mig för att samla in det empiriska materialet att ha en grupp intervju som bestod av fem personer och använde mig gav en deduktiva förhållningssättet för att kunna nå mitt syfte.

Efter intervjun gjordes en innehållsanalys av frågorna genom att materialet bearbetades utgående från Löfgrens (2013) videoklipp *Qualitative analysis of interview data: A step-by-step guide*. Det betyder då att alla intervjuer kommer först att transkriberas, alla relevanta ord, fraser eller meningar som upprepas eller som den intervjuade tycker är viktiga kommer att streckas under. Efter det skall alla ord delas in i kategorier som baserar sig på samband, olikheter eller likheter som finns och sen till sist namnge kategorierna.

Processen finns (*se bilaga 4*) där ser man hur jag kommit fram till kategorierna jag använder för att redovisa mitt resultat.

5.4 Etiska aspekter

I en intervju så behöver man beakta vissa saker för att den skall vara etisk rätt. Eftersom det var en tematisk intervju så utfördes den enligt Forskningsetiska delegationens God vetenskaplig praxis (2012) och dessa punkter behövdes följas; De intervjuade behövde bli informerade om hur svaren kommer att användas och vad som är syftet med undersökningen. Dessutom var det frivilligt att delta och man kan under intervjun avsluta och inte behöva svara på fler frågor ifall man inte vill. Deltagarna blir också informerade om att resultaten kommer bli offentligt och kommer att publiceras. Men alla informanter kommer att hållas anonyma och ingen kan identifieras genom svaren jag kommer att få (TENK, etiska principer).

För att kunna göra en tematisk intervju behövde chefen på äldreboendet informeras om hur våra frågor ser ut och hurdana examensarbeten vi gör. Därför sändes ett informantbrev till föreståndaren som hon skulle godkänna före vi kan komma dit och intervjuas (*Se bilaga 2 informantbrev*).

Vi behövde inte skicka in ett samtycke för informanterna för att underteckna eftersom det hade redan gjorts då projektet började.

Informanterna som sen deltog i intervjun informerades om att intervjun kommer att bandas in och att svaren kommer att förstöras och ingen kommer att kunna känna igen dem. Resultaten kommer att publiceras offentligt och dessutom fick informanterna veta vilket som var våra syften i studierna som gjordes. Informanterna blev också informerade om att de kunde när som helst dra

sig undan studien ifall de så ville vid intervjutillfället och att de inte kan tvingas till att bli intervjuade.

Under intervjutillfället var det en risk för att informanterna kunde ha svarat oärligt ifall frågan ställdes på fel sätt eller att intervjuarna hade fel kroppsspråk eller att de inte kände sig bekväma med situationen (*Se bilaga 1: Intervjufrågor*).

6. RESULTAT

I resultatredovisningen presenteras fem informanters svar som jobbar på Munksnäshemmet och sett hur de äldre agerar sig med robotkatten för att få ett så trovärdigt resultat som möjligt. I denna studie kommer endast personalens synvinkel fram om robotkatten JustoCat.

6.1 Användningen av robotkatten sker på flera sätt

I intervjuerna med personalen från Munksnäshemmet kom det tydligt fram att användningen av robotkatten sker på flera sätt.

Informanterna berättade att många från personalen bara gett katten till en klient och sedan gått bort och gjort något annat. Några har sen bara suttit en kort stund med katten efter det.

”Men sen har hon hållit den bara hon har fått den har hon suttit med den i 10minuter och sen traskar hon in på kontoret och sätter den där.”

En informant från en avdelning hade hittat på ett bra system på hur de kan använda robotkatten på bästa sättet för att de effekterna och hur de äldre reagerar.

"No vi har försökt ordna det där att man bara sitter där, och man kan bara titta hur de reagerar"

Sen kom det fram att de som suttit där och tittat hur de äldre reagerar att vissa kommit fram till den och det har blivit ett samtalsämne, om ingen från personalen lämnat och sitta där har det inte skett något. Vissa har gått iväg och andra satt katten åt sidan efter en tid.

Alla från personalen som använder JustoCat skall bedöma på en blankett hur användningen av katten har gått och bedöma hur den äldre har varit när katten var nära att blir det en glad eller med en sur smileys.

"Vi har liksom det här att man måste bedöma tider så de blir liksom, det säger inte så mycket för det beror helt på hur länge man låter den där katten vara där i sängen att blir det ett minus eller ett plus"

Dessutom kom det fram i intervjun att eftersom alla är så olika och tolkar saker på olika sätt kan det vara svårt att få alla att uppfatta minen eller reaktionen på samma sätt som den äldre har när den är tillsammans med robotkatten.

Det kom fram då vi intervjuade informanterna att några var av den åsikten att det borde vara en från personalen som skulle ha hand om att katten blir använd.

"Jag skulle säga att en katt räcker, och då hinner man kanske ge den där tiden, man borde vara där med så det blir till någonting"

6.1.1 Nackdelar med att använda en robotkatt på äldreboende

Under intervjun kom det fram flera olika saker vilka kan vara nackdelar med att använda robotdjur på ett äldreboende.

"Nackdelar är att det sägs att den var en levande katt, det där ljudet kan irritera andra boenden, ialla fall märkt två"

Personalen lyfte fram att det var tekniska saker som var de negativa sakerna med att använda robotkatten. Det var alltså de tekniska funktionerna som kunde förbättras ifall man tänker sig av att använda robotkatten på andra ställen.

"Den kan gå sönder, och det där ljudet att den inte är sådär naturtrogen. Den måste laddas, man måste komma ihåg och ladda den."

En informant tyckte att själva katten är ganska långsam och det tar mycket tid med den (katten).

"Den är långsam att stänga av"

En annan informant påpekade att vissa av de äldre tyckte den var gosig i början men sen efter en tid blev den mera irriterande, det var robotkattens ljud som upplevdes irriterande.

En annan nackdel som lyftes fram var att det inte var en levande katt och kändes inte riktig.

6.2 Personalens svar om känsla av delaktighet

När det gäller delaktighet kommer det fram på lite olika sätt beroende på vilken avdelning robotkatten befinner sig på.

I detta kapitel kommer jag att lyfta fram på vilka sätt delaktighet syns på Munksnäshemmet enligt personalen.

6.2.1 Delaktigheten syns på äldreboendet

Ordet delaktighet kom inte så mycket fram då informanterna berättade om hur de äldre har varit när katten varit nära dem men de saker som ger upphov till delaktighet lyftes fram.

De flesta var av samma åsikt att den gett nog sällskap åt åldringarna när inte alltid personalen har hunnit umgås.

"den har ju varit som sällskap"

Hon har klagat ganska mycket, att hon har ont osv. o man har inte fått henne med o såhär. Hon har blivit mycket glad med katten

En av informanterna berättade att JustoCat har fått vissa åldringar att prata mera.

"den kan fungera som en social trigger, att folk blir intresserade att om den som sitter med katten sitter vid ett bord och så sitter där andra också så har det ofta varit en liten kommentar ”aa nu kommer den där katten."

Robotkatten visade sig vara ett slags hjälpmedel för att kommunicera med folk och hitta gemensamma intressen och ämnen att prata om.

"om det kommer en anhörig eller nån annan så är det lättare att närma sig en katt som att närma sig en människa som man inte känner"

Informanterna påpekade också att katten har gett upphov till att det blir mera ett socialt umgänge när katten är där framme. Dessutom så får den som sitter med katten mera uppmärksamhet och mera social kontakt med personalen än om man skulle sitta med en tidning.

"hon får kanske lite mera kommentarer om hon skulle sitta där utan katten"

6.2.2 Robotkatten har en lugnande effekt

Informanterna berättade att de skulle skriva rapporter om när en åldring har använt sig av robotkatten och bedöma med en glad smileys ifall det har varit en positiv reaktion den gången och sen sur smileys ifall åldringen inte gillat katten.

De flesta av informanterna tyckte att robotkatten har en lugnande effekt även om de varit lite försiktiga i början och inte velat ta robotkatten så nära dem.

”Vi har en som inte bryr sig så mycket om katten men den är nu där och hon sover med den. oftast, den ger kanske en slags trygghet, den burrar där, hon har sovit med den nästan alla gånger.”

Vissa har JustoCat fått dem att känna sig trygga men det beror helt på personligheten och personen.

"Att om någon är jätte orolig och rastlös eller personlighetsstörningar, det kan bero på personen, så den kan hjälpa att känna sig trygg."

Någon av informanterna berättade att några av de äldre tyckte om att ha katten i famnen och gosa med den.

"vissa tyckte om att ha den i handen och tyckte om att paja den"

En av informanterna berättade att en åldring hade hittat på namn till en robotkatt och hade tagit hand om den som om det skulle vara hens egen katt. Hen hade gillat robotkatten mycket och ger positiva effekter på hen.

”Hon var så glad och hon började ta den in på rummet, hon ville inte att den o, när man tog bort den och sa att nu ska vi sätta katten och vila här, hon kom efter och titta vart den var. ”katten måste vila, du får den tillbaka till nästa gång.” Det var lite sådär pusspuss, hon ville ha katten 24 timmar om dygnet.”

7. DISKUSSION

I detta kapitel kommer det att diskuteras om resultatet som kommit fram från denna studie. Samt här kommer det att diskuteras om för- och nackdelar som uppstod när man använder en tematisk intervju som metod i denna studie.

7.1 Resultatdiskussion

Syftet med examensarbetet har varit att undersöka personalens erfarenhet av robotkatten och hur främjar den delaktighet hos de äldre. Arbetet har hög en arbetslivsrelevans eftersom det finns ett behov av alternativa behandlingsformer inom demensvården. (Bernabei et al. 2013:768)

De svar som informanterna gav stämde överens med annan forskning som gjorts inom samma ämne. Exempel på annan forskning är undersökningarna som Libin & Cohen-Mansfields (2004) har gjort.

I den kom det dock inte fram att hur delaktigheten främjas med hjälp av robotkatten. Dessutom påpekade den inte heller om att katten kan fungera som ett slags kommunikations medel för de som jobbar med dessa äldre eller om det kommer en anhörig.

7.1.1 Användning av robotkatten samt nackdelar med robotdjur inom äldreomsorgen

När man tänker sig av att använda robotdjur eller en robotkatt inom äldreomsorgen är det viktigt att tänka på i hurdana situationer man skall använda den. Personalen måste kunna avgöra när det är en lämplig tidpunkt för att lyfta fram robotkatten, det funkar inte ifall det är väldigt oroligt på en avdelning och alla går omkring.

Min studie har också visat att det finns en hel del nackdelar med att använda robotdjur inom äldreomsorgen. Det visade sig att många av de äldre störde sig på att robotkatten inte var äkta och ljuden den hade lät inte så äkta heller.

Tidigare forskning påpekar inte i vilka vardagliga situationer robotkatten har använts och hur länge tidsmässigt. I min studie kom det fram att informanterna använde sig av en blankett där de skulle bedöma den äldre som hade haft katten tidsmässigt om det var en god stund med katten eller ej genom att välja mellan sur eller glas smileys. Forskning om sälen Paro poängterar att Paro ska användas vid social interaktion och att man inte ska lämnas ensam med den (Calo et al. 2011:21-24). Shibata & Wada (2011) anser också att sälen Paro skall användas tillsammans med professionella istället för att man tänker på hur mycket tid den varit hos en klient och ger den utan att en professionell är med och följer med hur användningen går. I min studie användes robotkatten då när personalen plockade fram den och vissa kunde ha den även vilken tidpunkt som helst på dygnet eftersom det fanns vissa äldre som sov med robotkatten.

7.1.2 Känsla av delaktighet och effekter hos de äldre på boendet

Då man tänker på det socialpedagogiska begreppet delaktighet som går i sin korthet ut på att göra så mycket som möjligt själv och kunna påverka sin omgivning till en viss gräns

Knights & Edwards (2008) menar som har mycket likhet med min studie att djur kan vara ett hjälpmedel för att skapa sociala relationer med andra människor eftersom djur kan fungera som ett samtalsämne, i mitt fall blev robotkatten ett samtals ämne och de äldre som hade haft en katt kunde börja berätta om katten de har haft och där fått ett samtalsämne med de andra äldre.

Eftersom många har haft katter eller andra djur tidigare kan en robotkatt väcka minnen till liv och på det sättet skapa nya relationer med personalen som jobbar på äldreboendet eller med de andra äldre som bor där.

Som tidigare har kommit fram att delaktighet till viss mån går ut på att få behålla de egna funktionerna och göra så mycket som möjligt självständigt (Roos, 2009: 20-23), kan precis så som en informant säger att riktiga djur och robotdjur vara till stor nytta inom äldreomsorgen, eftersom djuren kan inspirera de äldre att orka göra mer självständigt saker.

De äldre kan ha svårt att acceptera att man inte kan röra sig på samma sätt mera som de tidigare och måste få hjälp med vardagliga sysslor de man har klarat av tidigare och det kan leda till ensamhet. I tidigare forskning uttrycker Gustafsson et al. (2015) och Calo et al. (2011) att terapikatten kan användas som ett verktyg för kommunikation, vilket resultaten i min studie också tyder på. Att kunna kommunicera bidrar också till ökat välbefinnande bland personer med demens enligt Holst & Edberg (2011).

I kategorin frågorna om delaktigheter och erfarenheter uppkom att robotkatten även fungerade som en kamrat och ersättning för ett levande husdjur för en del av klienterna och för att uppnå välbefinnande behövs aktiviteter för att främja självkänslan och sociala kontakter (jfr Wilcock & Hocking 2015:17-19). Dessa saker uppkommer också i resultaten jag fick i min studie och att robotkatten visade att de som ligger i mycket i sängen och inte får lika mycket social kontakt kan få en slags ersättning av robotkatten, som personalen ger åt några av de äldre och de får ligga och gosa med den i sängen.

7.2 Metoddiskussion

Jag kommer nu att diskutera kritiskt om metoden som jag valde för min studie. Min metod tematisk intervju passande bra för denna studie bra eftersom man fick prata fritt med informanterna och man behöver inte ta intervjufrågorna i en viss ordning. Det man kunde ha gjort bättre har varit att ha en

skild intervju med informanter som skulle ha handlat bara om delaktighet och användningen av robotkatten. Då skulle resultatet ha blivit mera djupare och bredare och resultaten skulle ha blivit bättre.

Informanterna var från olika avdelningar på äldreboendet och en del avdelningar hade använt katten mera än andra så det hade också inverkan på resultatet eftersom en del av informanterna hade inte så mycket att säga till en del frågor.

Två av informanterna hade inte svenska som modersmål och jag tror att det påverkade också att de inte förstod allt och vi som intervjuade hade ibland svårt att förstå vad de menade.

Dessutom hade en del av informanterna lite bråttom och frågade hur länge kommer intervjun att räcka eftersom de har ännu saker att rapportera om till följande skift och hade tankarna på annat och en del var trötta efter en lång arbetsdag.

Nu när jag tänker på intervjun såhär i efterhand så borde jag ha försökt få mera ut av informanterna för att besvara mina frågor bättre. Jag hade svårt att få vissa svar att passa in i mina frågeställningar.

Som en annan metod kunde jag ha valt att ha en enkät för att där skulle var och en av informanterna själv kunnat svara på alla frågor istället för att en eller två svarade på en fråga vi ställde dem. En annan sak på varför enkät skulle ha kunnat funka bättre skulle ha varit att vi skulle ha fått mera frågor med och mera material att jobba med. Nu blev materialet ganska kort att jobba med och resultatet skulle också ha blivit bättre ifall materialet skulle varit större.

7.2.1 Validitet och Reabilitet

Under intervjutillfället säger Kvale & Brinkmann (2014) att rekommendationer över hur man hjälper informanterna att göra deras egna svar så valida som möjligt. Att de skall minnas olika situationer som bra som möjligt så kommer informanterna att få tid för att formulera sina svar, de kommer att få beskriva händelserna och känslorna med sina egna ord. (Kvale & Brinkmann, 2014: 66)

Möjligen skulle denna studies resultat ha kunnat generaliseras bättre ifall i studien skulle det ha deltagit fler informanter. Extern validitet handlar alltså om hur resultaten från denna studie kan generaliseras till andra situationer och till andra sociala miljöer. (Bryman & Bell, 2013: 401)

Trots att intervjuarna försökte vara väldigt noggranna med att hur frågorna ställdes så var språket ett hinder eftersom alla inte hade svenska som sitt modersmål och det kan då leda till att man miss uppfattar frågan eller inte kan svara på den. Dessutom skulle intervjutillfället kunna bli mycket längre och mera omfattat ifall informanterna skulle ha haft mera att berätta om. Delvis berodde de också på

oss som intervjuade att vi inte kunde ställa frågorna på ett sätt som alla skulle ha förstått, även de som inte hade svenska som modersmål.

Eftersom informanterna inte hade träffat oss tidigare, finns det en risk att resultatet från denna studie inte är 100 % reliabelt, eftersom de äldre informanterna kanske inte vågade vara ärliga och svara vad de tänker om robotkatten utan endast svarade så som de trodde att vi förväntas dem svara (Kvale & Brinkmann, 2014: 53).

7.3 Sammanfattning och fortsatt forskning

Resultatet från detta examensarbete kan ligga som en grund och ge kunskap till andra äldreboenden runt om i Finland. Man kan få en grund till hur man kan använda robotkatten på ett bra sätt och vad det finns för nackdelar med den. Dessutom kan man använda robotkatten som en form av terapi för att lugna de åldringar som är rastlösa eller har en tendens till att vara aggressiva.

Resultatet från undersökningen visar att robotkatten har för det mesta positiva effekter men behöver utvecklas till att bli bättre och för att inte gå så lätt sönder för efter det har de äldre inte så mycket nöje av den.

Vidare forskning behövs inom hur djur kan påverka äldres delaktighet och hur de själv kan påverka delaktighet. Man skulle ha som fokus att fokusera mera på de äldre och inte personalen eftersom det är så svårt för en annan människa att avgöra när en annan känner sig delaktig. Det skulle vara i framtiden intressant att undersöka mera om ämnet i Finland när robotkatten skulle ha fått en större utbredning i andra områden än i huvudstadsregionen

KÄLLOR

Bernabei, V; De Ronchi, D; La Ferla, T; Moretti, F; Tonelli, L; Ferrari, B; Forlani, M; Atti, A-R. 2013, Review Animal-assisted interventions for elderly patients affected by dementia or psychiatric disorders: A review, *Journal of Psychiatric Research*, nr 47, s. 762-773

Calo, C J; Hunt-Bull, N; Lewis, L & Metzler, T. 2011, Ethical implications of using the paro robot with a focus on dementia patient care. *HumanRobot Interaction in Elder Care*, 20-24 s.

Chang, Hong-Jer; Hung-l, Yeh, Hou, Charles; Tsai, Cheng-Ho; Tsai, Jui-Peng. 2010, factors associated with leisure participation among the elderly in long-term care facilities, *International Journal of gerontology*, vol.4, nr. 2 69-74 s.

Demensförbundet, Demenssjukdomar. tillgänglig :
<http://www.demensforbundet.se/sv/om-demens/demenssjukdomar/> hämtad: 30.10.2016

Ekman, S-L; Jönhagen, M-Eriksdotter; Fratiglioni, L; Graff, C; Jansson, Wallis; Robinson, P; Tjernberg, L & Wahlund, L-O. 2007, *Alzheimer*. Karolinska institutet University Press. Kristianstads Boktryckeri AB. 95s.

Forskningsetiska delegationen, etiska principer, tillgänglig :
<http://www.tenk.fi/sv/etikpr%C3%B6vning-inom-humanvetenskaperna/etiska-principer>
hämtad: 19.12.2016

Gustavsson; A, 2004, *Delaktighetens språk*, studentlitteratur , uppl. 1:11 133-134 s.

Gustafsson, C; Svanberg, C & Mullersdorf, M. 2015, Using a robotic cat in dementia care- a pilot study. *Journal of gerontological nursing*, vol.41, nr.10, 46- 56 s.

Holthe, T, Thorsen, K; Josephsson, S. 2007, Occupational patterns of people with dementia in residential care: An ethnographic study, *Scandinavian journal of Occupational Therapy*, nr. 14, s. 96-107.

Justocat, Tillgänglig: <http://www.justocat.com/sv/> Hämtad: 25.10.2016

Löfgren, K. 2013, Qalitative analysis of interview data: A step-by-step guide. Tillgänglig:
<https://www.youtube.com/watch?v=DRL4PF2u9XA> hämtad: 8.12.16

Knight, S. & Edwards, V. 2008, In the Company of Wolves: The Physical, Social, and Psychological Benefits of Dog Ownership, *Journal of Aging and Health*, 20, 437-452

Kvale & Brinkmann. 2014, Den kvalitativa forskningsintervjun, Studentlitteratur, Lund, 412 s.

Kåhlin, I. 2015, Delaktig (även) på äldre dar. Åldrande och delaktighet bland personer med intellektuell funktionsnedsättning som bor i gruppboende, *Linköping Studies in Arts and Science* No. 638, Linköpings universitet, Norrköping, 104 s.

Libin, A & Cohen-Mansfield, J. 2004, Therapeutic robot for nursing home residents with dementia: Preliminary inquiry, *American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias*, vol. 19, nr. 2, 111-116 s.

McGlynn, S; Kemple, S; Mitzner, T; King, C & Rogers, W. 2014, Understanding older adults' Perceptions of usefulness for the Paro robot, *Georgia Institute of Technology*, 1914-1918 s.

Nordens välfärdscenter. 2013 Kvalitet i äldreomsorgen: Nordiska erfarenheter, Inspirationshäfte, Tillgänglig:
<http://www.nordicwelfare.org/PageFiles/15759/Webb%20Kvalitet%20i%20aldreomsorg.pdf> Hämtad 11.11.2016 38-39 s.

Nyman, H; Bartfai, A. 2014, Klinisk neuropsykologi, 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur, 432 s.

Robotdalen, 2017, Nu lanseras terapikatten JustoCat, tillgänglig:
<http://www.robotdalen.se/sv/artikel/sv-nu-lanseras-terapikatten-justocat> hämtad: 28.10.2017

Roos, C. 2009, Delaktighet inom äldreomsorgen. Om att låta de äldre få behålla makten över sina liv, Vårdförlaget, 65 s.

Shibata, T; Wada, K. 2011, Robot Therapy: A New Approach for Mental Healthcare of the Elderly – A Mini-Review, *Gerontology*, nr. 57, 378–386 s.

Skog, M. 2009, Vård och omsorg vid demenssjukdomar. Stockholm: Bonnier utbildning Ab, 280 s.

Svenskt demenscentrum 2017, tillgänglig: <http://www.demenscentrum.se/Fakta-om-demens/Demenssjukdomarna/Vaskular-demens/> hämtad 15.11.2017

WHO, 2016. Dementia s.1, tillgänglig:
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs362/en/> hämtad: 30.10.2016

BILAGOR

Bilaga 1 : Intervjufrågor för personalen

1. Hur har de äldre tagit emot JustoCat©?
  - *Har emotionella band formats? Smeknamn, gosande eller liknande mellan den äldre och katten?*
2. Berätta om dina erfarenheter om robotkatten som används inom äldreomsorgen
  - (Vilka kan vara eventuella nackdelar med att använda robotdjur i vården?)
3. Hur verkar personalen inom avdelningen uppfatta robotkatten JustoCat?
  - (har du hört positiva/negativa upplevelser och åsikter hos personalen?)
4. Vad är viktigt ifall man tänker sig av att använda en robotkatt i demensvården?
5. Kan ni kort beskriva svårigheterna i kommunikationen som de äldre har på Munksnäshemmet?
  - *T.ex. Svårigheter att hitta ord, användning av synonymer, omskrivningar (t.ex. påsk > gult med fjädrar), tappandet av ord helt och hållet?*
6. Har robotkatten fått dom äldre att bli sedda? Fungerar den som ett hjälpmedel för kommunikation?
7. Har kommunikationen/interaktionen/delaktighet ökat då de äldre umgåtts med katten?
  - Har katten fungerat som stimulans för diskussion?
  - Har katten t.ex. väckt minnen av före-detta husdjur?
  - (tex kan robotkatten få en äldre på bättre humör eller bli mera social ?)
8. Hur tycker du att stämningen här på avdelningen blir när man använder sig av robotkatten? Blir atmosfären annorlunda?
9. Tror du att de äldre har mera gemensamt med varandra när man har använt sig av robotkatten? (ifall man annars inte pratat så mycket med varandra)
10. Har äldres engagemang i vardagliga aktiviteter eller ledda aktiviteter ökat efter introduceringen av JustoCat©?
  - Har interaktionen ökat?
11. Är det något annat som ni märkt att har skett efter att de äldre fått umgås med Justo?

Bilaga 2 Informationsbrev

3.4.2017 Informationsbrev

Bästa informant,

”Intervjustudie om personalens erfarenheter om robotkatten och hur den kan främja delaktighet hos äldre som har en minnessjukdom”

”Intervjustudien om robotdjurens påverkan på kommunikationsmönstren hos äldre med demens”

Vi är två socionomstuderanden från Yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors som skriver examensarbete där vi vill undersöka hur personalen upplever robotkatten och hur den kan öka delaktigheten hos äldre som har en minnessjukdom.

Du har valts ut till att delta i denna intervju för att jag vill veta dina erfarenheter om att använda en robotkatt inom äldreomsorgen.

Vi har lite olika syn på våra studier men vi ställer frågor som båda kan ha nytta av i sin studie.

Intervjun kommer att ta cirka 30-45 minuter och vi kommer att göra anteckningar samt banda in materialet för att kunna få så mycket information som möjligt för våra studier.

Materialet kommer att förvaras på ett säkert ställe och ingen annan kommer att ha tillgång till det. Då arbetet är klart, kommer det inbandade materialet att förstöras.

Ni är anonyma i examensarbetet och det Ni säger kommer inte gå att följas upp till Er.

Intervjun sker vid den tid och plats som vi kommit överens om. deltagandet utan att förklara varför. Det krävs inga vidare åtgärder av Er efter intervjun.

Deltagandet är frivilligt och Ni kan när som helt under undersökningens gång, avbryta deltagandet utan att förklara varför. Om Ni har några frågor, vänligen kontakta:

Ida Jouppi

Ida Rautakoski

E-post : ida.jouppi@arcada.fi

ida.rautakoski@arcada.fi

Tel. nr: 050 3480623

0407393308

Vi är väldigt tacksamma över att ni vill delta i undersökningen!

Bilaga 3 Kvalitativ innehållsanalys

Meningsbärande enheter	Subkategorier	Kategorier
<i>"Jag skulle säga att en katt räcker, och då hinner man kanske ge den där tiden, man borde vara där med så det blir till någonting. Jag vet inte riktigt hur den skall funka heller. "</i>	Hur sker användningen	Användningen av robotkatten sker på olika sätt
<i>"Och så att det skulle vara samma person."</i>	Positiva och negativa saker med katten	Nackdelar med att använda en robotkatt på äldreboende
<i>"Positiva saker beror på personen själv. Att om någon är jätte orolig och rastlös eller personlighetsstörningar, det kan bero på personen, så den kan hjälpa att känna sig trygg. Men sen katten, negativa saker så kanske man skulle kunna göra lite bättre ändå katten. Att det inte är kanske så ekta ljud när de kommer. Att kanske det där surrande. Men att</i>	Personalens åsikter	Robotkatten har en lugnande effekt
	Effekter hos dom äldre	Personalens känsla av delaktighet på äldreboendet

helt okej, inte kommer jag på något negativt egentligen. "

Ja, det har ju en lugnande effekt på våra, som sällskap. Så var den ju lite skrämmande för den här ena då ibland, och så den här tiden då man hinner ge katten, det blir ofta så där "wiuff, här är katten", att det kan vara lite svårt nu när vi har haft folk sjuka, så vi har inte hunnit riktigt sätta oss, engagera oss desto mera."